

Az idősödő fa ágai

200 éve, 1810. június 8-án született Robert Schumann a szászországi Zwickauban. Hat nap múlva szülei házában annak a Mária-templomnak az evangélikus lelkésze keresztelte meg, ahol 1520-ban Luther Márton tanácsára a későbbi „zwickai próféták egyike”, Müntzer Tamás prédikátorkodott. (A város nevezetes hely volt a német parasztháború alatt.) 1737 és 1743 közt Bach támogató-sával ennek híres tanítványa, Johann Ludwig Krebs működött a templomban organistaként. Krebs kései utódja, Johann Gottfried Kuntsch kezdte a hétéves Robertet zongorára tanítani, aki már tizenegyéves korában fellépett a templomban: Friedrich Schneider *Das Weltgericht* (Az utolsó ítélet) című oratóriumának előadásakor a zongoránál állva játszott.

Mégsem lett egyházzenesz. Sokféle külső és belső oka lehetett ennek, a személyes érdeklődés hiánya, a fiatalkori „vallás nélküli vallásosság” éppúgy, mint a protestáns liturgia és egyházzene akkori válsága. A fiatal zenészeknek Bachot nem egyházzenei művek, mondjuk, korálfeldolgozások, hanem *A jólhangolt zongora* szerzőjeként ajánlotta mindennapi kenyérnek. A templomból kiszűrődő orgonahang erős vonzása vagy az orgonán mint a legtisztább hangszeren való játék sem okvetlenül bizonyítja a liturgikus zene konkrét tapasztalatát és az azon való alkotói gondolkodást.

Schumann negyvenéves korában a katolikus Düsseldorf főzeneigazgatója lett, de nem tudni, hogy pontosan mit is jelenthetett az évi két-három katolikus egyházzenei alkalom ellátása, amelyre szerződés kötelezte. Vélhetően valamilyen megbízás is áll az 1852-es —a következő évben Mária-offertóriummal kiegészített— *Missa sacra* (op. 147) háttérében; inkább személyes indítékot teteleznek viszont föl a szintén 1852-ből való *Requiem* (op. 148) alkotásában. Bizony, volt oka a közelítő halálra gondolnia személyiségének a tébollyal végződő szétesése közben.

Ekkortájt, a két mű írása előtti évben már másként nyilatkozik, mint fiatalon: „A művész legfőbb célja az kell legyen, hogy a vallásos zenére fordítsa erejét. Ámde ifjúkorunkban még mind oly erősen belegyökerezünk a földbe, örömeibe és szenvedéseibe; idősebb korban viszont az ágak is magasabbra törekcsenek. S úgy remélem, hogy törekvésemtől már nincs túl messze ez az idő.” Abból a tényből, hogy e két, valóban annak tekintendő egyházzenei mű a szerző életében s még jóval később is bemutató nélkül maradt, messzemenő esztétikai és liturgikus-esztétikai következtetéseket vontak le. Igen kevés felvételük készült napjainkig, és ezen emlékévig a templomi vagy koncertelőadások külföldön is csak szórványosak voltak. Elfogulatlan füllel hallgatva azonban komoly, értékes művek ezek, s ha egy széteső ember alkotásai, akkor a személyiség egybentartásának hősi, és ami a műveket illeti, ideiglenesen sikeres harcáról tanúskodnak; liturgikai „problémáikban” pedig osztoznak koruk talán összes egyházzenei alkotásával. Hallhatjuk-e őket egyszor azon ritus keretében, amely bizonnyal a más háttérű Schumann is megragadta?